

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Σύνοψη Εαρινής Έκθεσης 2019 - Μάιος

Το έτος 2018, ο προϋπολογισμός, για τρίτη συνεχόμενη χρονιά, κατέγραψε πλεονασματικό ισοζύγιο, το οποίο σε επίπεδο Γενική Κυβέρνησης (ΓΚ), ανήλθε σε 1.991 εκατ. ευρώ ή 1,1% του ΑΕΠ¹. Το εν λόγω αποτέλεσμα αποτελεί την ισχυρότερη δημοσιονομική επίδοση που κατέγραψε η ΓΚ το διάστημα 1995-2018 (για το οποίο υπάρχουν απολογιστικά στοιχεία). Η διεύρυνση του πλεονάσματος σε σχέση με τα δύο προηγούμενα έτη αντικατοπτρίζει τη βελτίωση της οικονομικής δραστηριότητας, την αύξηση της απασχόλησης, αλλά και την αυξημένη αποτελεσματικότητα της φορολογικής διοίκησης.

Ακόμη υψηλότερη σε ετήσια βάση ήταν η αύξηση του πρωτογενούς πλεονάσματος της ΓΚ, το οποίο διαμορφώθηκε σε 8.149 εκατ. ευρώ ή 4,4% του ΑΕΠ (ESA 2010), έναντι πρωτογενούς πλεονάσματος ύψους 3,9% του ΑΕΠ το 2017. Το πρωτογενές αποτέλεσμα της ΓΚ, σύμφωνα με τους όρους «Ενισχυμένης Εποπτείας», διαμορφώθηκε στο 4,3% του ΑΕΠ, δηλαδή σε επίπεδο σημαντικά υψηλότερο του στόχου (3,5% του ΑΕΠ).

Τόσο τα έσοδα, όσο και οι δαπάνες της ΓΚ κατέγραψαν άνοδο, με αυτή όμως των εσόδων να υπερβαίνει την αντίστοιχη των δαπανών. Η αύξηση των εσόδων της ΓΚ προήλθε κατά κύριο λόγο από την αύξηση των δύο κυριότερων κατηγοριών εσόδων της ΓΚ, πρωτίστως των φορολογικών εσόδων (μετ' επιστροφών) και δευτερευόντως των ασφαλιστικών εισφορών. Οι κατηγορίες εσόδων που κατέγραψαν αύξηση σε σχέση με το 2017 ήταν κυρίως οι εισπράξεις από Φόρους Εισοδήματος Νομικών Προσώπων, ΦΠΑ και ειδικούς φόρους κατανάλωσης (πλην ΕΦΚ καυσίμων). Σχετικά με τις πρωτογενείς δαπάνες της ΓΚ, την υψηλότερη αύξηση παρουσίασαν οι δαπάνες για αμοιβές προσωπικού (κατά 659 εκατ. ευρώ, σε ταμειακή βάση). Η ανωτέρω αύξηση προκλήθηκε από: α) την καταβολή, εντός του μηνός Δεκεμβρίου, εφάπαξ χρηματικών ποσών σε εν ενεργεία δημόσιους λειτουργούς (αναδρομικά ειδικών μισθολογίων), β) την αύξηση των καταβληθεισών από το κράτος εργοδοτικών εισφορών για τους δημοσίους υπαλλήλους, γ) την αναμόρφωση των ειδικών μισθολογίων και δ) το μειωμένο αριθμό των αποχωρήσεων λόγω συνταξιοδότησης. Αυξημένες παρουσιάστηκαν και οι δαπάνες για κοινωνικές παροχές, λόγω των αυξημένων δαπανών για επίδομα παιδιού και για «Κοινωνικό Επίδομα Αλληλεγγύης» (ΚΕΑ).

¹ Σε εθνικολογιστική βάση (ESA 2010)

Τα έως τώρα ταμειακά στοιχεία του προϋπολογισμού 2019 δείχνουν ότι η εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΓΚ κινείται στα ίδια με τα περσινά επίπεδα (στοιχεία Α' τριμήνου), ενώ τα στοιχεία Α' τετραμήνου σε επίπεδο ΚΠ δείχνουν ότι ο προϋπολογισμός κινείται ελαφρά άνω του στόχου. Σε αυτά τα στοιχεία δεν έχουν ακόμα καταγραφεί οι επιπτώσεις από τα δημοσιονομικά επεκτατικά μέτρα που ελήφθησαν εντός του Μαΐου του 2019 και αφορούν: α) «χορήγηση 13ης σύνταξης» β) αλλαγές στις προϋποθέσεις καταβολής των συντάξεων χηρείας και γ) μειώσεις των συντελεστών ΦΠΑ σε διάφορες κατηγορίες προϊόντων. Το δημοσιονομικό «κόστος» αυτών των μέτρων εκτιμήθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών σε 830 εκατ. ευρώ, 80 εκατ. ευρώ και 441 εκατ. ευρώ, αντίστοιχα.

Το Δημοσιονομικό Συμβούλιο, λαμβάνοντας υπόψη ότι το Ελληνικό Πρόγραμμα Σταθερότητας 2019-2022, προέβλεπε για το 2019 την ύπαρξη δημοσιονομικού χώρου της τάξεως του 0,6% ΑΕΠ, και εφόσον τα μέτρα έχουν θετικές δυναμικές επιπτώσεις στην ιδιωτική κατανάλωση, συνεπώς και στο σύνολο των φορολογικών εσόδων, θεωρεί ότι ο δημοσιονομικός στόχος για πρωτογενές πλεόνασμα 3,5% του ΑΕΠ για το 2019 είναι οριακά επιτεύξιμος.

Με δεδομένο ότι η επίτευξη του δημοσιονομικού στόχου το 2018 πραγματοποιήθηκε κυρίως λόγω: της ενίσχυσης της οικονομικής δραστηριότητας και της βελτίωσης της συλλογής φόρων, απαιτούνται σωρευτικά οι παρακάτω προϋποθέσεις, ώστε να μην υπάρξει το 2019 υστέρηση σε σχέση με τον δημοσιονομικό στόχο:

- α) Επιβεβαίωση των προβλέψεων για την αύξηση του ΑΕΠ και της απασχόλησης.
- β) Να μην υπάρξει χαλάρωση του φοροεισπρακτικού μηχανισμού και των φορολογικών ελέγχων, κίνδυνος ο οποίος ελλοχεύει λόγω προεκλογικής περιόδου. Ένα τέτοιο σενάριο ειδικά κατά την τουριστική περίοδο θα προκαλούσε σημαντικές απώλειες εσόδων.
- γ) Αυστηρός έλεγχος των δημοσίων δαπανών ώστε να μην υπάρξουν υπερβάσεις.
- δ) Να μην υπάρξει κάποια ισχυρή δημοσιονομική διαταραχή η οποία θα προκληθεί από αποδοχή δικαστικών προσφυγών κατά εισοδηματικών περικοπών.

Ως προς το μακροοικονομικό σκέλος, το Δημοσιονομικό Συμβούλιο θεωρεί ότι εδραιώνεται πλέον η ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας, αφού καταγράφηκε το 2018 θετικός ρυθμός μεγέθυνσης για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά. Συγκεκριμένα το πραγματικό ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 1,9% ως αποτέλεσμα της αύξησης της ιδιωτικής κατανάλωσης και της συγκράτησης του ελλείμματος στο ισοζύγιο αγαθών και

υπηρεσιών. Η επίτευξη υψηλότερων ρυθμών μεγέθυνσης τα επόμενα χρόνια είναι αναγκαία για να εδραιωθεί η εμπιστοσύνη προς την ελληνική οικονομία, να ενισχυθεί περαιτέρω η απασχόληση και να αποκλιμακωθεί ο λόγος δημοσίου χρέους προς ΑΕΠ.

Προβληματισμό δημιουργεί η σημαντική κάμψη των πάγιων επενδύσεων (ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου) κατά 12,2%, με δεδομένο ότι οι προοπτικές για διατηρήσιμη μεγέθυνση -περί το 2%- τα επόμενα χρόνια στηρίζονται στο σενάριο ισχυρής ετήσιας αύξησης των επενδύσεων άνω του 10%. Το ποσοστό των επενδύσεων ως προς το ΑΕΠ υπολείπεται σημαντικά του αντίστοιχου Ευρωπαϊκού μέσου όρου ενώ είναι χαμηλότερο και σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες που εξήλθαν από τα προγράμματα οικονομικής προσαρμογής. Η κάμψη σε σχέση με το 2017 αφορά σχεδόν αποκλειστικά τις επιμέρους κατηγορίες «Άλλες Κατασκευές» και «Μεταφορικός εξοπλισμός και οπτικά συστήματα». Η πρώτη εξ αυτών συνδέεται με το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων, ενώ η δεύτερη με τη μείωση των εισαγωγών πλοίων σε σχέση με το 2017. Από την άλλη πλευρά θετική επίδοση κατέγραψαν οι κατηγορίες επενδύσεων «Εξοπλισμός Τεχνολογίας Πληροφορικής και Επικοινωνίας» και «Μηχανολογικός εξοπλισμός και οπτικά συστήματα». Θετική μεταβολή σε σχέση με το 2017 καταγράφει επίσης, η αξία των νέων κατοικιών στην Ελλάδα, η οποία για σχεδόν μια δεκαετία βρισκόταν σε συνεχή κάμψη.

Η τάση μείωσης της ανεργίας συνεχίστηκε και το 2018, με το ποσοστό ανεργίας να περιορίζεται το 2018 σε 19,3% από 21,5% το 2017. Ο αριθμός των ανέργων υποχωρεί κάτω από το 1 εκατ. για πρώτη φορά μετά το 2011, ενώ η απασχόληση αυξήθηκε 75.000 εργαζομένους σε σχέση με το 2017.

Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών εμφάνισε επιδείνωση κατά το 2018, με το έλλειμμα να διαμορφώνεται στα υψηλότερα επίπεδα από το 2012. Συγκεκριμένα, το έλλειμμα ανήλθε 2,9% του ΑΕΠ, αυξημένο σε σχέση με το 2017, κατά 1,1 ποσοστιαία μονάδα. Η επιδείνωση αυτή οφείλεται στην αύξηση των ελλειμμάτων των ισοζυγίων αγαθών και πρωτογενών εισοδημάτων, οι οποίες μερικώς μόνο αντισταθμίστηκαν από την αύξηση του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών και τη μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου δευτερογενών εισοδημάτων.

Όσον αφορά στις μακροοικονομικές εξελίξεις εντός του 2019 στα θετικά καταγράφεται η διατήρηση της πτωτικής τάσης της ανεργίας χωρίς να υπάρχουν μέχρι στιγμής ενδείξεις για οποιαδήποτε αρνητική επίπτωση στην αύξηση της απασχόλησης λόγω της αύξησης του κατώτατου μισθού και της παράλληλης κατάργησης της προϋπάρχουσας ηλικιακής διάκρισης για τους εργαζόμενους κάτω των 25 ετών.

Στις θετικές τάσεις των τελευταίων μηνών θα μπορούσε να επισημανθεί η βελτίωση των «Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία» σε συνδυασμό με την θετική πορεία των δεικτών «Βιομηχανικής Παραγωγής» (τομέας «Μεταποιητικών Βιομηχανιών»), «Κύκλου Εργασιών στη Βιομηχανία» και «Υπευθύνων Προμηθειών στη Μεταποίηση» (PMI). Η πορεία αυτών των «πρόδρομων δεικτών» συνθέτουν μία εικόνα αισιοδοξίας για την ελληνική μεταποίηση.

Στον αντίποδα στις αρνητικές μακροοικονομικές εξελίξεις εντός των τριών πρώτων μηνών του 2019 καταγράφεται η διεύρυνση του ελλείμματος στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών σε σχέση με το Α' τρίμηνο του 2018 εξέλιξη η οποία προκαλεί προβληματισμό και χρήζει περαιτέρω παρακολούθησης.

Για το σύνολο του έτους οι προβλέψεις για την αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ εγχώριων και ξένων οργανισμών συγκλίνουν σε ένα εύρος εκτιμήσεων για άνοδο της τάξης του 1,9% με 2,3%, με το κεντρικό σενάριο του Δημοσιονομικού Συμβουλίου να είναι ελαφρώς πιο απαισιόδοξο.

Εξακολουθούν να παραμένουν, τόσο εγχώριες όσο και εξωτερικές, εστίες αβεβαιότητας, οι επιπτώσεις των οποίων δεν είναι εύκολο να εκτιμηθούν εκ των προτέρων με ακρίβεια. Ειδικότερα:

Αναφορικά με το εξωτερικό περιβάλλον, υπάρχουν σαφείς ενδείξεις για ενδεχομένη επιβράδυνση στις ευρωπαϊκές οικονομίες. Το γεγονός αυτό μπορεί να επηρεάσει αρνητικά τόσο τις ελληνικές εξαγωγές προϊόντων προς την Ευρώπη, όσο και τις τουριστικές εισπράξεις από τους Ευρωπαίους τουρίστες στην Ελλάδα. Με δεδομένο ότι πάνω από το 1/3 των ελληνικών εξαγωγών κατευθύνεται στην Ευρώπη, ενώ σχεδόν οι μισές τουριστικές εισπράξεις προέρχονται από Ευρωπαίους πολίτες μια πιθανή κάμψη στην ευρωπαϊκή οικονομική δραστηριότητα θα έχει άμεσο αντίκτυπο στην μεγέθυνση της ελληνικής οικονομίας. Επίσης η αναμενόμενη ανάκαμψη της τουριστικής αγοράς στην Τουρκία θα δημιουργήσει περαιτέρω πιέσεις στις ελληνικές τουριστικές εισπράξεις.

Ακόμη, εξακολουθεί να υπάρχει ο κίνδυνος γενικευμένης χρηματοπιστωτικής αστάθειας σε Ευρώπη στην περίπτωση «άτακτης εξόδου» του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Με δεδομένο ότι περίπου το 15% των τουριστικών εισπράξεων προέρχονται από πολίτες του Ηνωμένου Βασιλείου μία «άτακτη έξοδος» θα επηρέαζε αρνητικά το ελληνικό ισοζύγιο υπηρεσιών.

Ενδεχόμενη κλιμάκωση των πολιτικών εμπορικού προστατευτισμού θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στο διεθνές εμπόριο και στην παγκόσμια οικονομία γενικότερα, λειτουργώντας ως ανασχετικός παράγων για τις ελληνικές εξαγωγές.

Τέλος, η εξωτερική αβεβαιότητα τροφοδοτείται και μπορεί να ενταθεί από τις απρόβλεπτες επιπτώσεις των κρίσιμων γεωπολιτικών εξελίξεων στη λεκάνη της Ανατολικής Μεσογείου. Επισημαίνεται ειδικά η ένταση που αναπτύσσεται μεταξύ Τουρκίας και Κύπρου, σχετικά με το θέμα της Κυπριακής «Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης» (ΑΟΖ).

Σε ότι αφορά το εγχώριο περιβάλλον, το υψηλό απόθεμα μη εξυπηρετούμενων δανείων που υπάρχει στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα («κόκκινα δάνεια») μπορεί να επηρεάσει αρνητικά αφενός την κεφαλαιακή επάρκεια και την κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών και αφετέρου να περιορίσει τις τραπεζικές πιστώσεις προς τις ελληνικές επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Σε κάθε περίπτωση η επιτάχυνση της επίλυσης του ζητήματος μπορεί να δώσει ώθηση στις τραπεζικές πιστώσεις και κατά συνέπεια να ενισχύσει επενδύσεις και κατανάλωση.

Αθήνα, 31 Μαΐου 2019

Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου

Παναγιώτης Κορλίας